

Business Finlandin lausunto Valtioneuvoston selvityksestä EU:n startup- ja scaleup -strategiaan

Business Finland kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa Valtioneuvoston selvitykseen EU:n startup- ja scaleup-strategiasta ja esittää seuraavaa:

Business Finland tukee vahvasti EU:n startup- ja scaleup -strategiaa ja sen toimeenpanoa sekä samalla tavoitetta luoda Suomeen maailman paras startup- ja kasvuyritysekosysteemi TKI-rahoituksellaan, ohjelmatoiminnallaan sekä Invest-in ja Work in Finland -toiminnoillaan.

Suomen hallitus on nostanut kasvupolitiikan ytimeen T&K-toiminnan ja investointikannusteiden vahvistamisen. Tavoitteena on T&K-investointien nostaminen neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Nämä panostukset näkyvät kansantalouden kasvuna vasta, kun tutkimustulokset onnistutaan kaupallistamaan ja vientiliiketoiminta kasvaa. Hajanainen EU-markkina on kuitenkin hidastanut nopeaa kansainvälistä kasvua ja skaalausta, joten komission startup- & scaleup -strategia on erittäin tervetullut: se vahvistaa yhteismarkkinaa, keventää sääntelyä ja parantaa kasvurahoitusta.

Koska EU:n sisämarkkina ei ole vielä riittävän yhdentynyt ja sen kehitys on hidasta, Business Finland tukee uusien ideoiden kuten ns. Euroopan 28. sääntelykehityksen kokeilua. Tämän aloitteen tavoitteena olisi poistaa esteitä yritysten perustamiselle, kasvulle ja toiminnalle sisämarkkinoilla. Business Finland korostaa, että aloite tulisi käynnistää selkeästi rajatulla kokonaisuudella, joka on sekä EU:n että jäsenmaiden näkökulmasta järkevä.

Keskeinen haaste on Euroopan pirstaleinen pääomamarkkina, joka vaikeuttaa riskipääomasijoituksia ja asettaa EU:n epäedulliseen asemaan esimerkiksi Yhdysvaltoihin verrattuna. Pääomamarkkinaunionin perustaminen olisi ratkaiseva askel tämän kuilun poistamiseksi. Business Finland yhtyy selvityksen näkemykseen, että Suomi pitää tärkeänä kasvu- ja scaleup-yritysten rahoitusmahdollisuuksien parantamista Euroopassa laajentamalla oman pääoman ehtoista rahoitusta. Tarvitaan suurempia kasvuvaiheen rahastoja rahoittamaan yritysten skaalausvaihetta. Business Finland katsoo, että oman pääoman ehtoisen rahoituksen lisäksi Eurooppa tarvitsee ylipäättään monipuolisemmat rahoitusmarkkinat: aktiivisia teollisia sijoittajia, venture-debt-rahoittajia sekä toimivat pörssimarkkinat. Tämä turvaa jatkorahoituksen ja sijoittajien exit-mahdollisuudet.

Suomen kantana todetaan, että EU:n tulisi painottaa korkean teknologian kasvuyritysten ja teollisten startupien pitkäjänteistä rahoitusta, joka mahdollistaa toiminnan skaalaamisen. Suomeen on syntynyt lupaava joukko tutkimuslähtöisiä yrityksiä. Tutkimusorganisaatiot ovat viime vuosina panostaneet vahvasti tutkimuksen kaupallistamiseen, ja spin-off-yrityksiä syntyy yhä enemmän. Näiden yritysten menestyksen kannalta strategian aloitteet, kuten EIC-rahaston osana perustettava Scaleup Europe Fund, ovat erittäin tärkeitä. Toisaalta painotettaessa kriittisiä teknologioita ja tutkimuslähtöisiä yrityksiä, on hyvä tunnistaa samalla myös nopeasti skaalautuvien markkinalähtöisten innovaatioiden tärkeys.

Business Finland tukee selvityksessä mainittua Lab to Unicorn -aloitetta, jonka tavoitteena on nopeuttaa tutkimustulosten kaupallistamista. Aloitteen puitteissa komissio rahoittaa johtavia eurooppalaisia startup- ja scaleup-keskittymiä, jotka pohjautuvat vahvoihin yliopistoympäristöihin. Tavoitteena on lisätä rajat ylittävää verkostoitumista ja yhteistyötä, jotta startupit ja scaleupit voivat hyödyntää toistensa palveluja, infrastruktuureja ja yritysytteksiä. Business Finland painottaa, että erityisesti pääkaupunkiseudun yliopistojen ja tutkimuslaitosten tulee tiivistää yhteistyötään, jotta Suomesta voi tulla EU-mittakaavassa johtava startup- ja scaleup-keskittymä. Suomalaisten yliopistojen kannattaa jo ennakolta luoda yhteinen näkemys parhaista käytännöistä lisensointiin, rojaltien ja tulojen jakamiseen sekä osakkuuksiin akateemisten instituutioiden ja keksijöiden välillä, kun kaupallistetaan aineetonta omaisuutta ja perustetaan spin-off-yrityksiä. Näin Suomi voi olla eturintamassa tuomassa yhtenäisiä käytäntöjä EU-tasolle.

Business Finland korostaa, että Euroopan innovaationeuvoston (EIC) tulee tukea paitsi innovaatioita myös niiden kaupallistamista ja skaalautumista. Tämä edellyttää rahoituksen suuntaamista korkeammille teknologisen valmiustason (TRL) tasoille. Painopisteen on oltava innovaatioiden viemisessä markkinoille ja asiakkaiden hankinnassa, ei pelkästään teknologian kehittämisessä. Startup-yrityksille suunnattujen rahoitusohjelmien, kuten EIC Acceleratorin, tulisi olla helpommin saavutettavia, prosesseiltaan nopeampia ja saumattomasti yhteensopivia kansallisten ohjelmien kanssa. Business Finland kannattaa kilpailtua EU-rahoitusta, jossa parhaat hankkeet valitaan unionitasolla, ja yhtyy näkemykseen, ettei EU-tutkimus- ja innovaatorahoitusta tule kohdistaa jäsenmaiden järjestelmien tasoittamiseen (ns. widening-toimet). EU voi nousta johtavaksi startup- ja scaleup -keskukseksi vain tukemalla kilpailullisesti valittuja, lupaavimpia yrityksiä.

Selvityksen mukaan yritysostot ovat tärkeitä innovaatioiden skaalaamisessa ja uudelleensijoittamisessa, mutta yli 60 % eurooppalaisten startupien yritysostoista tehdään EU:n ulkopuolelta. Euroopassa on vähemmän exit-mahdollisuuksia kuin Yhdysvalloissa, olipa kyse yritysostoista tai pörssilistautumisista. Tämä rajoittaa startupien kasvua ja pienentää sijoittajien tuottoja. Business Finland katsoo, että EU:n tulisi vahvistaa yhteyksiä suuryritysten ja scaleupien välillä sekä tarjota parempaa tukea listautumisvalmiuden parantamiseksi.

Strategiassa todetaan, että startup-yritysten mahdollisuuksia kilpailla huipputasajista tulisi parantaa. Yhtenä keskeisenä keinona myös Business Finland kannattaa osakeoptioiden verotuskäytäntöjen uudistamista siten, että Suomi olisi kilpailukykyisempi verokkimaihin nähden. Nykytilanteessa työntekijä voi joutua maksamaan merkittäviä veroja jo ennen kuin on varmuutta option tuottamasta taloudellisesta hyödystä. Useissa muissa maissa, verotus tapahtuu vasta osakkeiden myynnin yhteydessä eli silloin, kun mahdollinen tuotto realisoituu työntekijälle.

Lopuksi Business Finland korostaa, että Suomen on määrätietoisesti jatkettava oman startup- ja kasvuyritysekosysteeminsä kehittämistä. Meillä on jo suhteellisen vahva ekosysteemi ja aktiivinen varhaisen vaiheen VC-markkina, mutta olemme yhä monia maita jäljessä ja kilpailu perustajista, osaajista ja sijoituksista on kovaa. Vahvasti kilpaillussa EU-rahoitushauissa menestyminen edellyttää, että panostamme merkittävästi oman innovaatio- ja kasvuyritysekosysteemin kehittämiseen. Yritysten perusvalmiuksien on oltavan kunnossa, jotta ne saavat EU-rahoitusta ja pärjäävät verkostoissa.

Tärkeä väline startup- ja kasvuyritysekosysteemin kehittämiseen Suomessa on innovaatorahoitus. T&K-rahoitus on tärkeää, mutta innovaatorahoitus tekee siitä vaikuttavampaa ja osuvampaa. Innovaatorahoitus mahdollistaa T&K-rahoitusta laajemmin eri kustannuslajien rahoittamisen. Hallituksen vuoden 2026 budjettiesityksessä Business Finlandin innovaatorahoitusta esitetään leikattavaksi vielä 15 miljoonalla eurolla aiemmin päätettyjen 12 miljoonan lisäksi. Innovaatorahoitus on jo aiemmin laskenut merkittävästi: se oli 74 miljoonaa euroa vuonna 2024 ja putosi 54 miljoonaan vuonna 2025. Suuri osa vuodelle 2026 budjetoidusta 27,5 miljoonasta on sidottu monivuotisiin hankkeisiin, mikä käytännössä pakottaa sulkemaan osan rahoituspalveluista. Näillä palveluilla on ratkaiseva merkitys uusien startupien syntymisessä, innovaatioiden kaupallistamisessa sekä ensimmäisten kansainvälisten asiakkaiden ja EU-rahoituksen hankinnassa.

Innovaatorahoituksella on esimerkiksi pystytty vauhdittamaan Suomen potentiaalisimpia Nuoria innovatiivisia yrityksiä (NIY-ohjelma). Nämä yritykset ovat kasvattaneet liikevaihtoaan ja vientiään, työllistävät yhä enemmän osaajia ja uudistavat Suomen yrityskenttää.

Lisäksi innovaatorahoituksella olemme voineet tukea EU-projektien valmistelua, mikä on suoraan parantanut EU-rahoituksen saantia. Innovaatioklusterirahoitus on osaltaan tärkeä väline synnyttää kilpailukykyisiä verkostoja, joissa yritykset, tutkimuslaitokset ja muut toimijat tekevät yhteistyötä edistääkseen uusia innovaatioita, osaamisen vaihtoa ja yhteisiä kehityshankkeita. Juuri kasvuyrittäjyyden kautta voidaan kääntää Suomen talouden suunta, joten tulevaisuudessa budjeteissa innovaatorahoituksen määrään on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Tämän päivän pienet innovatiiviset yritykset ovat tulevaisuuden suuria menestyjiä. Esimerkkejä näistä yrityksistä ovat kvanttitietokoneita kehittävä IQM:n ja satelliittiyhtiö Iceye, jotka panostavat vahvasti tuotekehitykseen ja molemmat työllistävät jo useita satoja henkilöitä. Merkittäviä ovat myös teollisia investointeja Suomeen suunnittelevat yritykset kuten Solar Foods. Kaikki nämä yritykset hyötyvät yhtenäisestä EU-markkinasta, kevennetystä sääntelystä ja paremmasta kasvurahoituksen saatavuudesta.

Yhteenvedon Business Finland toteaa, että ratkaisevaa strategian kannalta on sen ripeä ja yhtenäinen käytäntöön vienti jäsenmaissa.

Marjo Ilmari

Senior Director, Startups & Regional Partners

marjo.ilmari@businessfinland.fi

Timo Metsä-Tokila

Johtaja, Rahoitus

timo.metsa-tokila@businessfinland.fi